

Innovative scientifically grounded approaches have been offered for forming of local econetwork of Smila region. It's planning procedure and stages of creation are considered. The prospects of development of econetwork and decide of problems with it.

Key words: natural-protected fund, biological and landscape variety, local econetwork, nature kerneds, ecocoridors, buffer zone, representation.

УДК 338.484: 502.13

Алла ЛІСОВСЬКА

ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ ТА ТУРИЗМ

У статті досліджуються питання природоохоронного фонду, використання природоохоронних територій у туризмі, перспективні аспекти формування природоохоронної справи., наукові основи організації природно-заповідних територій. Розглянуто динаміку природно-заповідних територій на прикладі Чернівецької області.

Ключові слова: природоохоронна територія, національний парк, природоохоронні системи, регіональний ландшафтний парк.

Вступ. Туризм - це багатогранне явище, що тісно пов'язане з економікою, історією, географією, архітектурою, медициною, культурою, спортом тощо. Прийняття Закону про туризм (1995 р.) активізувало вивчення природних, культурних, соціальних, історичних та інших видів туристичних ресурсів. На окрему увагу заслуговує питання про географічне положення туристичних ресурсів, стан туристичного використання їх рівнобіжне функціонування з іншими видами природокористування.

Аналіз попередніх досліджень. При зрості туристичного та рекреаційного запиту велика увага приділяється їх вивченню на рівні фіксування територіального розміщення й виявлення практичного зиску. Априорі ці питання важливі й актуальні. Однак виникає необхідність реєструвати весь вітчизняний туристичний потенціал, оцінити його сучасний та перспективний стан. Такого роду питанням присвячені публікації Любіцевої О.О., 2003; Л.Г. Агафонові та О.Є. Агафонові, 2002; І.М. Школи, В.С. Григорківа та В.Ф. Кифяка, 1997; Горішевського П., Васильєва В., Зінька Ю., 2003; Жученко В.Г., 2006; Конищевої Н.І., 2004; Мазурової Е.Ю., 2001 та інших. У їх роботах висвітлюються питання розвитку туристичної сфери господарювання в Україні й світі, організації й надання послуг гостинності тощо. На окрему увагу заслуговує питання діяльності туристичної сфери на терені природоохоронних об'єктів.

Постановка завдання. Природно-заповідні території є одним із найважливіших індикаторів рівня розвитку країни та її туристичного іміджу. На території Чернівецької області є велика кількість мальовничих ландшафтів, природних об'єктів, соціально-культурних, історичних місць та об'єктів, які відповідають класифікації Міжнародної спілки охорони природи і повинні бути віднесені до рангу природоохоронних. Згідно з рекомендаціями Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття (1995 р.) природоохоронні території повинні займати близько 10 % площі країни. В Україні площа незмінених і слабо змінених ландшафтів складає 12,7 % території, об'єкти, що охороняються, займають тільки 4,4 %. Тому наразі важливим напрямом вивчення питання природоохоронного фонду і туризму є початкове висвітлення а) становлення та сучасного стану природоохоронного фонду, б) розвитку туризму загалом та у розрізі природоохоронних територій.

Виклад основного матеріалу. Наукові основи організації природно-заповідних територій (ПЗТ) базуються на екологічному та ландшафтно-екологічному принципах, що враховують наступні складові:

- Біоконсерваційну, аналіз і оцінка біоти для заповідання, збереження, відтворення генофонду рослинного і тваринного світу, збереження різноманітності ландшафтної біоти;
- Захисну, охорона і відтворення флори і фауни, збереження і підтримання екологічної рівноваги;
- Інформаційну, екологічна освіта населення, природоохоронна пропаганда, проведення екскурсій, бесід, екологічних акцій;
- науково-дослідну, проведення наукових досліджень на територіях ПЗТ, інвентаризація ресурсів, моніторинг;
- природоохоронну, територіальне розширення ПЗТ.

Зі зростанням рекреаційного навантаження назріла проблема збереження природного

різноманіття заповідних територій, тому особливе місце в організації останніх посідає екологічний підхід (конференція ООН, Ріо-де-Жанейро, 1992 р.).

Природоохоронні комплекси ґрунтуються на ландшафтно-екологічному принципі, основою якого є *системність* (охорона та використання ландшафту відбувається при умові оптимізації його складових. Об'єктом оптимізації є природні комплекси різного рангу: урочища, місцевості, басейни водотоків тощо), *ієрархічність* (для розробки проектів оптимізації приймаються до уваги різні рівні організації геосистем та їх ієрархічність), *генетичність* (враховується історія становлення й розвитку ландшафту, його природний та господарський потенціал), *динамічність* (враховується динаміка розвитку геосистем, особливості взаємодії підсистем, що її складають), *стійкість функціонування* (оптимізація ландшафту забезпечує його стійке до зовнішніх впливів та ефективне функціонування), *поляризованість* (території інтенсивного використання повинні бути максимально віддалені від природоохоронних територій), *екологічна різноманітність* (збереження та відновлення ландшафтно-екологічної різноманітності території), *функціонально-ландшафтна різноманітність* (природоохоронна територія включає геосистеми природоохоронного призначення різних видів, незалежно від об'єкта охорони), *ландшафтна репрезентативність* (увага приділяється ділянкам, які є морфологічно і динамічно репрезентативними стосовно ландшафтно-структури природоохоронної території загалом), *цілісність* (заходи оптимізації визначаються як для природоохоронної території в цілому, так і для її окремих функціональних ділянок).

Збереження природи з туристичною, просвітницькою, науковою метою передбачає похідні функції (пізнавальна, ландшафтно-естетична, еколого-освітня, виховна, краєзнавчо-світоглядна тощо), що характеризуються стійкою тенденцією завоювання сфери туристичних ресурсів.

Державний природно-заповідний фонд (ПЗФ) - це система, що складається з *науково-дослідної, природоохоронної й ресурсно-відновлювальної* підсистем. Цільове призначення, природоохоронний статус, ландшафтна структура заповідних об'єктів обумовлені науково-дослідною, соціальною, пізнавальною, ландшафтно-естетичною, екологічною та іншими функціями. Найголовнішою наразі функцією є *науково-дослідна*, що базується на проведенні систематичних стаціонарних досліджень, результати яких враховуються при обґрунтуванні раціонального природокористування, рекреаційного навантаження тощо. *Соціальна* функція властива національним природним паркам, паркам-пам'ятникам садово-паркового мистецтва, іншим об'єктам природоохоронного призначення, що безпосередньо розміщуються у великих і малих населених пунктах. В умовах існуючих темпів урбанізації зміст функції укладається у охороні та раціональному природокористуванні туристичних ресурсів індустріально-промислових агломерацій. *Пізнавальна* функція дозволяє розширити кругозір пересічного туриста, знайомить із визначними пам'ятками та явищами природи, пейзажами, історичними місцями і спорудами, інтродукованими видами рослин і тварин та їх адаптацією до нових екологічних умов. *Ландшафтно-естетична* функція націлена на вивчення й охорону навколишнього природного середовища. Людина здавна прагнула зберегти естетично цінні ландшафти. Завдяки цьому в Україні у ХІХ ст. створювалися ландшафтні парки, ботанічні сади тощо. *Екологічна* функція моніторить природні умови й природні ресурси, виявляє критичні видозмінені ландшафти й формує природоохоронну стратегію розвитку території з метою збереження генофонду.

Вигідне географічне положення; багата національно-етнографічна спадщина, сприятлива екологічна ситуація стимулюють розвиток туристсько-рекреаційної сфери у Чернівецькій області. В останні (2003-2008) роки загальна кількість обслугованих туристів коливалася від 60,3 до 81,0 тис. осіб, серед них іноземних туристів 3,0-6,7 тис. осіб, туристів, що охоплені внутрішнім туризмом 40,0-42,0 тис. осіб, екскурсантів 18,0-16,7 тис. осіб.

Сприятливі й багаті на туристично-рекреаційні ресурси території природно-заповідного фонду (ПЗФ) підвищують туристичний імідж регіону, що для регіону є одним із ефективних засобів підвищення сталого господарського розвитку. В області нараховується 323 загальнодержавного і місцевого значення (4,5 % від загальної кількості природно-заповідних територій (ПЗТ) та об'єктів України). Зростання ПЗТ прослідковується постійно. За останні (1995-2010 рр.) роки створено *два національні природні парки*: Вижницький (1995 р.), Черемоський (2008 р.); *регіональний ландшафтний парк "Чернівецький"* (1996 р.); *20 заказників місцевого значення* (Бернівський острів, Чорний Лелека, (1996 р.), Гарячий Урбан, Чорторійський, Василичине, Зарожанська дача, Мальованка, Брендуса, Анкер (1999 р.), Бабинська стінка, Прутська заплава, Непоротівський, Митківський, Орестовський, Куютинський, Сіретський, Черемоський, еталонне насадження бука, (2001 р.), Неполоківський, Глиницький (2002 р.), Хотинська фортеця (2004 р.), Красноільський (2006

Заповідне, рекреаційне природокористування та моніторинг навколишнього середовища Наукові записки. №1. 2010. р.); 1 пам'ятка природи загальнодержавного значення "Борівецька" (1996 р.), 42 пам'ятки природи місцевого значення: Бульбони, колишнє торфовище (2000 р.), ділянка лікарських рослин, Францталь, вісім горіхів гікорі, чотири велетні, Буковинка, джерело "Поруб", (2001 р.), вікові дуби, реліктові дуби, (2002 р.), джерело "Грушівське", широка криниця, (2004 р.), Сіретські скелі, Лекеченські скелі, Чемернарський Нижній Гук, Лопушнянські водограї, (2005 р.) та інші; заповідне урочище "Маловатне" (2001 р.); 2 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення: Романківецький (2003 р.), Карапчівський (2004 р.); 1 дендрологічний парк місцевого значення "Киселівський Гайдейка" (1999 р.).

До складу природно-заповідного фонду Чернівецької області входять 23 об'єкти загальнодержавного та 300 місцевого значення. На початку 2008 р. площа природно-заповідного фонду Чернівецької області складала 86,1 тис. га (табл. 1).

Особливе місце у теорії і практиці ПОТ області займає концепція національного природного парку (НПП). У Чернівецькій області функціонує Вижницький НПП на території якого поєднуються унікальні природні та історико-культурні ресурси (джерело „Вижницька мінеральна”, пам'ятки природи „Печера Довбуша”, „Багнянські старожитності”, релігійна пам'ятка „Церква Іоанна Сучавського” та ін.). НПП виконує подвійну функцію: функцію охорони природи і розвитку туризму і рекреації.

За указом Президента України від 27.08.2008 "Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків" на території Путильського району Чернівецької області створено НПП „Черемоський” (реорганізовано із регіонального ландшафтного парку Черемоський"). До території національного природного парку „Черемоський” погоджено в установленому порядку включення 7117,5 га земель, у тому числі 4699 га земель Державного підприємства „Путильське лісгосподарське підприємство”, 857 га земель Карпатського державного спеціалізованого лісгоспу АПК, які вилучаються в установленому порядку та надаються національному природному парку у постійне користування, а також 1561,5 га земель Карпатського державного спеціалізованого лісгоспу АПК, що включаються до складу національного природного парку без вилучення у зазначеного лісгоспу.

На території парку „Черемоський” під державною опікою перебуватимуть 44 види рідкісних рослин, понад 120 видів хребетних та п'ять тисяч безхребетних тварин, цінні природні комплекси, що належать Мармаросько-Свидовецькому округу, джерела мінеральних вод, мальовничі краєвиди. Цим ділянкам властива витягнута конфігурація субкарпатської орієнтації, тому вони матимуть важливе значення, як екологічні коридори у складі майбутньої транс карпатської екомережі.

Створення адміністрації нового національного парку покладено на Кабінет Міністрів, який зобов'язано у тримісячний строк затвердити у встановленому порядку Положення про національний природний парк „Черемоський”, передбачити у проекті Держбюджету на 2010 рік необхідні кошти для забезпечення його функціонування, у 2010-2011 роках вирішити питання щодо вилучення та надання у постійне користування ЧНПП 5556 гектарів земель, а у 2010-2012 роках – розробити та затвердити Проект організації території національного природного парку „Черемоський”, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів. На сьогодні підготовлений Указ Президента України про перейменування НПП "Вижницького" у НПП "Буковина".

Актуальними на сьогодні є розширення зоологічного заказника “Зубровиця”, створення НПП "Хотинський". На часі - створення національних природних парків „Буковинські Карпати” та "Сторожинецький", як основи стабілізуючих екологічних факторів.

Таблиця 1

Території та об'єкти природно-заповідного фонду у Чернівецькій області

(за даними державного управління охорони навколишнього природного середовища у Чернівецькій області, станом на початок 2008 р.)

Категорія заповідності	Кількість	Площа, га
1	2	3
Національні природні парки	1	11238,0
Регіональні ландшафтні парки	2	43590,84
Заказники державного значення	10	1624,7
Ландшафтні	5	1217,4
Лісові	2	287,0
Орнітологічні	1	80,0

Карстово-спелеологічні	2	69,3
Заказники місцевого значення	44	27473,161
Ландшафтні	15	5732,061
Іхтіологічні	12	8977,4
Орнітологічні	6	119,9
Карстово-спелеологічні	1	12,1
Лісові	4	817,0
Ботанічні	4	58,7
Зоологічні	1	11736,0
Ентомологічні	1	20,0
Пам'ятки природи державного значення	9	183,1
Комплексні	1	20,4
Ботанічні	4	125,0
Геологічні	4	37,7
Пам'ятки природи місцевого значення	172	603,697
Ботанічні	65	125,122
Гідрологічні	51	53,95
Геологічні	42	309,71
Карстово-спелеологічні	7	88,3
Комплексні	7	26,615
Заповідні урочища	38	1072,5
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	40	243,9
Дендрологічні парки державного значення	2	22,3
Дендрологічні парки місцевого значення	4	22,8
Ботанічні сади державного значення	1	3,5
Всього	323	86078,498

* НПП "Черемоський" внесений до таблиці як регіональний ландшафтний парк.

Важливе місце у структурі природно-заповідного фонду посідають регіональні ландшафтні парки - багатофункціональні об'єкти, які створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів для організованого відпочинку населення. Їх пріоритетність полягає у збереженні природи, охорони культурної спадщини та створення умов для відпочинку й оздоровлення населення. На території Чернівецької області їх 1 - Чернівецький.

Парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва почали створюватися наприкінці ХУІІІ - початку ХІХ століття навколо великих маєтків. Закладалися вони на мальовничих ландшафтах й природних лісових масивах і займали великі площі. Великі маєтки та чудові парки, які слугували об'єктами відвідування, ставали осередками культурного життя суспільства. На жаль, сучасні межі парків не завжди співпадають з межами колишніх садиб. За межами парку, у більшості випадків, залишаються під'їзні алеї як неодмінна складова частина ландшафту садиби. У наш час старовинні дендропарки і парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, що у минулому належали окремим родинам, використовуються для масового відпочинку. Зміна функцій старовинних парків призвела до їх перепланування, будівництва непередбачених первинними проектами споруд й об'єктів.

Геологічні утворення, окремі унікальні природні об'єкти (водоспади, вікові дерева, скелі тощо), що мають наукове, естетичне та пізнавальне значення, є пам'ятками природи. У цих місцях забороняється будь-який вид діяльності, що завдає шкоди пам'ятці і навколишньому середовищу або ж погіршує їх стан. На Буковині нараховується 179 пам'яток природи. Серед них виокремлюється печера „Попелюшка” у Новоселицькому районі, яка є однією з найбільших рівнинних печер СНД за площею, третьою в країні по довжині і третьою у світі серед гіпсових печер. Наукове, естетичне та пізнавальне значення мають пам'ятки природи „Закам'яніла багачка”, скелі „Протяте каміння” та „Камінь Довбуша”, біля яких проводять екскурсії для туристів.

Облаштування та благоустрій туристичних маршрутів, проведення серед туристів просвітницької природоохоронної роботи сприяють збільшенню обсягу рекреаційних послуг. У національних природних парках, природоохоронних зонах це можна зробити за рахунок створення туристичних, екологічних стежок, музеїв природи.

Відповідно до Закону України „Про природно-заповідний фонд України” (1992 р.) одним із видів використання територій та об'єктів ПЗФ є їх розвиток в оздоровчих та рекреаційних цілях за умови дотримання природоохоронного режиму. На прискорення розвитку рекреаційної діяльності установ ПЗФ, покращення фінансового стану і раціональне використання націлена Постанова

Кабінету Міністрів України „Про затвердження переліку платних послуг, що можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду” (2000 р.), за якою останні необхідно звільняти від нарахувань податків за надані платні послуги.

Одним із найперспективніших напрямів використання об'єктів ПЗФ є використання їх у туристсько-екскурсійних цілях за умови дотримання природоохоронного режиму. Це зафіксовано у статті 9 Закону України „Про природно-заповідний фонд України” та інших законодавчих актах. Оскільки національні природні парки та інші об'єкти ПЗФ є бюджетними, результати здійснення туристсько-екскурсійної діяльності на їх територіях наразі недостатньо ефективні з точки зору поповнення місцевих та обласного бюджетів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває науково-методичне забезпечення розвитку туристсько-екскурсійних та інших видів послуг на територіях ПЗФ.

На останніх міжнародних симпозиумах, що присвячені розвитку туристсько-рекреаційних послуг на природно-заповідних територіях вирішуються питання відновлення і розвитку місцевих природних ресурсів та інфраструктури, забезпечення робочими місцями населення як у сфері послуг, так і у сфері туризму, одержання додаткових доходів місцевими бюджетами тощо. Основна мета розвитку рекреаційно-туристичної індустрії у Чернівецькій області полягає у створенні конкурентоспроможної на світовому ринку сфери рекреаційних та туристичних послуг, що спрямовується на максимальне задоволення рекреаційних та туристичних потреб населення, забезпечення на цій основі комплексного розвитку території і її соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги. Реалізація напрямів розвитку туризму на ПЗТ сприятиме вирішенню політичних (формування позитивного туристичного іміджу області), економічних (залучення туристів, розвиток ділового туризму на природно-заповідних територіях тощо), наукових (проведення наукових досліджень), науково-організаційних (проведення наукових конференцій), навчально-методичних (створення навчально-методичних кабінетів в національних природних парках, регіональних ландшафтних парках), виховних (екологічне виховання), соціальних(створення нових робочих місць) завдань.

Розвиток туристсько-рекреаційної діяльності на ПЗТ стимулює розвиток прибуткових об'єктів будівельної промисловості і сфери послуг (готелі, кафе, ресторани, виробництво і реалізація сувенірів, розвиток ремесел, удосконалювання місцевої інфраструктури транспорту і зв'язку, відродження села, розвиток переробної і харчової промисловості).

Світовий досвід засвідчує, що важливим чинником сталого розвитку туризму є участь місцевої влади й населення у плануванні та реалізації проектів розвитку об'єктів ПЗФ. Для цього необхідно удосконалювати правову базу функціонування природно-заповідних територій з наданням більшої самостійності місцевим органам самоврядування при вирішенні проблем місцевого розвитку та активізації туризму.

Висновок. Туристсько-рекреаційне та природоохоронне природокористування потребує формування рекреаційної інфраструктури, удосконалення системи управління рекреаційною діяльністю, постійного відновлення природних ландшафтно-естетичних й культурно-архітектурних умов і ресурсів. Туристсько-рекреаційні ресурси можуть зберігатися і збагачуватися лише тоді, коли всі відпочиваючі сприятимуть їх збереженню. Досвід ведення рекреаційного господарства у світі підтверджує необхідність належної системи контролю за дотриманням заповідного режиму у зонах відпочинку.

Література:

1. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. - К.: Авалон, 1999. - 52 с.
2. *Горішевський П., Васильєв В., Зінко Ю.* Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. – 148 с.
3. *Жученко В.Г.* Унікальні природні території як об'єкти туризму. Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту імені В'ячеслава Чорновола, 2006. – Вип.1, - С.155-160.
4. Закон України „Про внесення змін до Закону України про „Про природно-заповідний фонд України” № 1287-XIV від 14. 12. 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 4. - Ст. 26. - С. 42-43.
5. *Конищева Н.И., Мазурова Е.Ю.* Экономические аспекты функционирования национальных парков в Украине // Вісник ДІТБ. - 2001. - № 5. -С. 241-246.
6. *Конищева Н.Й.* Шляхи розвитку природно-заповідних територій Донецької області в контексті концепції сталого розвитку // Регіональна економіка. – 2004. - № 4 (34). – С. 127-139.
7. *В.Коржик.* Національний природний парк "Вижницький" у структурі пан'європейської екомережі // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 304: Географія. – Чернівці: Рута, 2006.-С.10-21.
8. *Любіцева О.О.* Ринок туристичних послуг (*геопросторові аспекти*) – К.: “Альтерпрес”, - 2003. – 436 с..
9. *Школа І.М., Григорів В.С., Кицяк В.Ф.* Розвиток міжнародного туризму в Україні. Чернівці, 1997.- С.14-32.

Резюме:

Лисовская А. ПРИРОДООХРАННЫЕ ТЕРРИТОРИИ И ТУРИЗМ.

В статье исследуются вопросы природоохранного фонда, использование природоохранных территорий в туризме, перспективные аспекты формирования природоохранной деятельности, научные основы организации природно-заповедных территорий. Рассмотрено динамику природозаповедных территорий на примере Черновицкой области.

Ключевые слова. природоохранная территория, национальный парк, природоохранные системы, региональный ландшафтный парк.

Summary:

Lisovs'ka A. . NATURE PROTECTION TERRITORIES AND TOURISM.

The article deals with the results of nature protection fund problems' research, the use of nature protection territories in tourism, the promising aspects of nature protection passport forming, the scientific principles of nature protection territories organization, the dynamics of natural preserve areas on the example of Chernivtsi region are presented.

Key words: nature protection territories, national park, nature protection systems, regional landscape park.

Надійшла 21.03.2010р.

УДК 911.2:504

Ольга КОБЕЛЬКА

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ, ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК СТАЛОГО ТУРИЗМУ В МЕЖАЖ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРКІВ

Розглянуто понятійний апарат екологічного туризму у контексті сталого туризму, естетичні якості ландшафтів, які знаходяться під загрозою руйнування від впливу антропогенних факторів. Запропоновано перспективу поєднання екотуристичних занять на рекреаційних територіях, які мають можливості оздоровчо-лікувального туризму, шляхом їхнього долучення до господарських зон природоохоронних територій. А також викладено основні принципи організаційних заходів для досягнення позитивних результатів.

Ключові слова: екологічний туризм, естетична цінність ландшафтів, антропогенний вплив, заходи зрівноваженого природокористування.

Постановка проблеми. Важливості проведення досліджень проблем організації екологічного туризму в межах національних парків, у контексті впровадження основ сталого туризму, є недостатньо виділено уваги, про що свідчить невисокий рівень популярності серед населення цього виду туризму, відсутність розробленої мережі екопродуктів належної якості, відсутність державної підтримки програм з екологічного туризму. Ці фактори зумовили постановку актуальної теми роботи і пошук шляхів вирішення проблем.

Аналіз досліджень і публікацій. Присвячення наукових напрацювань темі впровадження елементів сталого розвитку на туристичний ґрунт у науковій літературі належить таким дослідникам, як, О.О.Бейдик, М.Б.Біржаков, О.Ю.Дмитрук, Я.Б.Олійник, В.І.Гетьман, Ю.В.Зінько, О.Шевчук, О.О.Любіцева, К.Стащук, Г.Міллер, Г.С.Гужин та ін. Це в основному сучасна наукова література, адже процес дослідження сталого туризму, його форм, процесу впровадження та висвітлення проблем, які виникають під час організації почалося лише наприкінці ХХ століття.

Сталий розвиток у формулюванні ООН – це розвиток суспільства, що дозволяє задовольняти потреби нинішнього покоління, не наносячи при цьому шкоди можливостям майбутніх поколінь, для задоволення їхніх власних потреб. У 1992 році Генеральна Асамблея ООН заснувала Комісію зі сталого розвитку, за підсумками роботи якої згодом було прийнято важливі рішення [14].

З поняття сталого розвитку виходять принципи сталого туризму. Одна з перших спроб визначення сталого туризму була здійснена Світовою Туристичною Організацією (СТО) у 1988 році. Сталий туризм розглядався як напрямок, що веде до управління всіма ресурсами таким чином, що економічні, соціальні й естетичні потреби можуть задовольнятися при одночасному збереженні культурної самобутності, основних екологічних процесів, біологічної різноманітності і систем підтримки життя [10]. Проте вважаємо за доцільне надавати перевагу використанню терміну “зрівноважений туризм” ніж “сталий туризм”.

Основні цілі зрівноваженого туризму були виділені того ж 1992 р. під час конференції ООН, що відбулася у Ріо-де-Жанейро, і закріплені у “Конвенції з питань біологічного різноманіття”. Вони передбачають поетапну раціоналізацію процесу природокористування у контексті економічного прогресу. При цьому важливою особливістю зрівноваженого туризму являється збереження